

Rapport kring mäns våld mot kvinnor i Vitryssland

Vitryssland blev självständigt år 1991. Lukashenka är president i landet sedan 1994 och har behållit den statliga kontrollen över ekonomin och samhället. Vitryssland har inte uppfyllt sin internationella skyldighet att värna om kvinnors rättigheter. Våldet i nära relationer är, liksom i övriga delar av världen, ett svårt problem och det kränker de mänskliga rättigheterna. Kvinnorna utsätts för fysiskt, psykiskt och / eller sexuellt våld. Männen våld mot kvinnorna är könsbundet och visar på den rådande könsmaktsordningen. Omfattningen av våld i hemmet i Vitryssland är inte känd då det saknas offentlig statistik som visar offrets relation till förövaren, men det finns indikationer på att våldet är omfattande. I en CEDAW-rapport år 2005 uppgav 30 % av kvinnorna att de upplevt våld i hemmet.

Vitrysslands grundlag garanterar alla medborgare likhet inför lagen och ska ge kvinnor lika rätt till utbildning och arbete. Vitryssland har skrivit på alla relevanta internationella dokument bland annat den internationella överenskommelsen om civila och politiska rättigheter (ICCPR), den internationella överenskommelsen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR), CEDAW och dess tilläggsprotokoll, tortyrkonventionen samt barnkonventionen.

Det saknas initiativ från statens sida att bekämpa fördomar och våld i hemmet ses som en privat angelägenhet och är stigmatiserande. CEDAW har nyligen gjort ett antal rekommendationer där de menar att Vitryssland måste göra frågan till högsta prioritet och utfärdar rekommendationer som till största del liknar Amnestys. De största problemen är bristen på skyddat boende, bristande utbildning hos polis och annan myndighet, dålig kartläggning av situationen, och väldigt få anmälningar.

●Lagstiftningen och rättsväsendet

Brottsbalken i Vitryssland gör ingen åtskillnad mellan våld mot kvinnor som utförts av en främling eller en person som är bekant med kvinnan. Inrikesdepartementet däremot klassificerar våldsbrott utförda i hemmet i en kontext av relationer i hemmet. Exempel på straff vid våld mot kvinnor varierar, från böter, samhällstjänst, arrest och livstidsfängelse beroende på brottets karaktär. Det finns en bestämmelse för våldtäkt (som inkluderar våldtäkt i äktenskapet) men det saknas information om något fall där det har väckts åtal för våldtäkt inom äktenskapet eller ett intimt förhållande.

Det är på förslag att införa en ny lag som skall motverka mäns våld mot kvinnor samt försäkra att förövaren åtalas och straffas snabbt och effektivt. Om lagen kan finansieras och implementeras på rätt sätt ser Amnesty, att denna lag med vissa ändringar kan förbättra situationen för utsatta kvinnor

Oavsett brott avslutas de flesta rättegångarna i Vitryssland med fällande dom. Detta gäller även vid våld i hemmet, då förövaren ofta får böter, vilka måste tas från hushållskassan. Det bör införas straff som står i motsvarighet till brottet och avskaffa böter, som i slutändan kommer att påverka offrets ekonomi då det kommer från hushållskassan. Amnesty International påpekar att lagarna behöver granskas och förbättras. Kvinnor som blivit utsatta för våld skall få upprättelse, kompensation och rehabilitering. De måste uppmuntras att anmäla våldet och för att kunna göra det behövs en klar skärpning inom rättsväsendet som ser till att offren ses som skuldfria.

●Polis och sjukvård.

Polisens attityd sägs ha förbättrats från vad den var tidigare men det saknas ändå utbildning och kunskap hos dem inom området. Det saknas även kvinnliga poliser som arbetar med dessa frågor med förklaringen att det är ett alltför riskabelt arbete för kvinnliga poliser. Andra svårigheter är läkarundersökning efter brott. Den är kostnadsfri för den våldsdrabbade men Amnesty International har fått uppgift om ett fall då väntetiden uppgick till två dagar; den våldsdrabbade hade då betts om att inte tvätta sig. En del NGO menar att rättsläkarna saknar lämplig utbildning för dessa uppgifter. Adekvat träning och utbildning inom området behövs inom polis och sjukvård men även inom andra sociala myndigheter.

●Skyddat boende.

Det första kriscentret för utsatta kvinnor sattes upp år 2000, Mazyer, men regeringen har inte visat något intresse för dessa frågor. Därför ligger ansvaret på några engagerade individer och lokala verksamheter. Det finns tre statliga kvinnocenter i hela landet Mazyer, Smorgon och Pinsk. Det pratas om att det skall öppnas ett i varje territoriell del av landet, men ännu har inget hänt.

Ett flertal icke-statliga organisationer i landet finns och de gör en stor insats. Några av de frivilliga organisationerna som finns i landet är Radislava som har det enda skyddade boendet i landet, Provintsiya, Doveriye, Womens Independent Democratic Movement, Belarusian Young Womens Christian Association och Pravovaya Initsiyativa. Regeringen kontrollerar dessa hårt och ger inga bidrag. Det är svårt att starta upp en organisation och när den väl finns granskas och kontrolleras dem mycket hårt av regeringen. Hot om nedläggning finns ständigt. Ett exempel är en organisation Womens Democratic Movement som hotas behöva läggas ned om de får en till varning. De fick sin första varning då de skrivit ett brev till premiär ministern där de uttryckte kritik om valen som hade ägt rum i landet.

Många som blir utsatta för våld söker skydd hos släkt och vänner i perioder men det är svårt i längden. Det är ofta omöjligt för kvinnorna att frigöra sig från männen på grund av ekonomiska skäl och stannar kvar i våldet. Amnesty International menar att tillgång till säkra boenden skall finnas — både lång- och kortsiktigt. Regeringen skall omedelbart hjälpa till och finansiera dessa och påbörja ett samarbete med de frivilliga kvinnorrättsorganisationerna. De har kunskap och erfarenhet inom detta och kan hjälpa till att etablera bra kriscenter.

●Amnesty Internationals slutsats

Vitryssland har misslyckats med att skydda kvinnor mot mäns våld. Denna summering har pekat på några bristande punkter, bland annat brist på information och på hjälporganisationer. Andra problem handlar om skam och rädsla för vedergällning samt att brott inte anmäls, vilket lämnar förövaren på fri fot. Kvinnor stannar kvar i våldsamma relationer för att de saknar praktiska alternativ som till exempel skyddade boenden. Amnesty International kräver att den vitryska regeringen skall vidta nödvändiga åtgärder mot detta utsträckta problem.